

Sygn. akt I ACa 472/11

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 czerwca 2011 r.

Sąd Apelacyjny w Gdańsku – Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Dorota Gierczak
Sędziowie:	SA Teresa Sobolewska (spr.) SA Włodzimierz Gawrylczyk
Protokolant:	sekretarz sądowy Żaneta Dombrowska

po rozpoznaniu w dniu 25 maja 2011 r. w Gdańsku na rozprawie

sprawy z powództwa H. M. i J. P.

przeciwko J. K.

o zapłatę

na skutek apelacji powódek

od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy

z dnia 29 grudnia 2010 r., sygn. akt I C 215/09

uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Bydgoszczy, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Na oryginale właściwe podpisy

Sygn. akt I ACa 472/11

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy wyrokiem z dnia 29 grudnia 2010r. oddalił powództwo H. M. i J. P. przeciwko J. K. o zapłatę oraz orzekł o kosztach postępowania.

Powyższy wyrok Sąd I instancji oparł na następujących ustaleniach faktycznych i rozważaniach:

Przeciwko powódkom, prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą Zakład Produkcji (...) spółka cywilna H. M., J. P., zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne prowadzone przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Bydgoszczy J. K. oraz przez Naczelnika Trzeciego Urzędu Skarbowego w B.. Pozwany w dniu 6 stycznia 1999r. dokonał

zajęcia ruchomości, pozostawiając je pod dozorem powódek, a w dniu 9 kwietnia 1999r. dokonał zajęcia rachunku bankowego, wierzytelności i praw oraz wszczął postępowanie egzekucyjne z nieruchomości. W dniach 15 i 16 czerwca 2000r. aplikant Komornika Sądowego Rewiru I D. F. dokonał oględzin, a następnie zdemontował linię technologiczną szwalni, krojowni i odebrał ruchomości powódkom. Postanowieniem z dnia 12 grudnia 2000r., sygn. akt I Co 2691/00, Sąd Rejonowy w Bydgoszczy uchylił zajęcia ruchomości dłużników (powódek) dokonane w dniu 16 czerwca 2000r. w sprawie toczącej się z wniosku wierzyciela - Banku S. w P.. Postanowieniem z dnia 28 czerwca 2002r. pozwany umorzył postępowanie egzekucyjne z ruchomości powódek prowadzone z wniosku wierzyciela (...) (...) S.A. Postępowanie egzekucyjne z wniosku Banku S. uległo zaś umorzeniu z mocy prawa. Naczelnik Trzeciego Urzędu Skarbowego w B. pismem z dnia 25 lipca 2002r. poinformował powódki o uchyleniu zajęcia ruchomości. Prawomocnym wyrokiem z dnia 21 listopada 2007r. wydanym przez Sąd Rejonowy w Bydgoszczy Wydział XI Karny w sprawie o sygn. akt XI K 119/05, pozwany został uniewinniony od popełnienia zarzucanego mu czynu niedopełnienia obowiązków i przekroczenia uprawnień w związku z prowadzonym przeciwko powódkom postępowaniem egzekucyjnym.

Sąd I instancji wskazał, że powyższych ustaleń dokonał w oparciu o załączone do akt sprawy dokumenty oraz zeznania stron, a nadto wyjaśnił, że oddalił wniosek powódek o przeprowadzenie dowodu z akt wskazanych w piśmie procesowym z dnia 5 lipca 2010r., ponieważ dotyczył on okoliczności, które nie mogły mieć wpływu na ustalenie odpowiedzialności pozwanego w niniejszej sprawie.

Sąd Okręgowy uznał, że powództwo podlegało oddaleniu, ponieważ roszczenie powódek uległo przedawnieniu stosownie do treści art. 442 kc. Wskazał Sąd, iż powódki wiedziały o szkodzie oraz osobie obowiązanej do jej naprawienia już od 2000r., gdyż szkodę wiązały z czynnościami pozwanego podjętymi w dniach 9 kwietnia 1999r. i 16 czerwca 2000r., a zatem przedawnienie roszczenia nastąpiło kilka lat przed wniesieniem powództwa w dniu 6 czerwca 2006r. Ponadto, w ocenie Sądu I instancji, powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie także z tej przyczyny, że - stosownie do treści art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. o komornikach sądowych i egzekucji - odpowiedzialność odszkodowawcza komornika za szkodę wyrządzoną w toku egzekucji przed dniem 1 września 2004r. uzależniona była od wykazania bezprawności jego działania. Tymczasem Sąd Rejonowy w Bydgoszczy wyrokiem z dnia 21 listopada 2007r. uniewinnił pozwanego od popełnienia zarzucanego mu czynu niedopełnienia obowiązków i przekroczenia uprawnień w okresie od stycznia 1999r. do grudnia 2003r. w postępowaniu egzekucyjnym prowadzonym przeciwko powódkom. W tym stanie rzeczy, w ocenie Sądu I instancji, działania podejmowane przez pozwanego nie były bezprawne.

O kosztach zastępstwa procesowego należnych pozwanemu Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 kpc obciążając nimi powódki.

Apelację od przedstawionego wyroku wniosły powódki zaskarżając go w całości. Skarżące zarzuciły Sądowi I instancji:

- 1) błąd w ustaleniach faktycznych będący skutkiem naruszenia przepisu art. 233 § 1 kpc poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, to jest naruszenie zasady swobodnej oceny dowodów polegające na przyjęciu, że pozwany działając jako komornik uprawniony był do wszczęcia i prowadzenia wobec powódek w odpowiednim zakresie postępowań egzekucyjnych z wniosku (...) S.A. oraz Banku S. w P., a także na przyjęciu, że wymienione czynności oraz pozostałe działania pozwanego wobec powódek były zgodne z przepisami prawa;
- 2) nierozpoznanie istoty sprawy poprzez ograniczenie postępowania tylko do czynności inicjujących pierwotne postępowania egzekucyjne wobec powódek i przyjęcie, że nie były one dotknięte bezprawnością z pominięciem pozostałych czynności prowadzonych w toku tych postępowań, a dotyczących nieruchomości, co skutkowało niezbadaniem przez Sąd I instancji, czy działania te były zgodne z prawem i czy komornik był uprawniony do prowadzenia tzw. egzekucji uniwersalnej sprowadzającej się do likwidacji majątku powódek;
- 3) naruszenie przepisów prawa procesowego, mające istotny wpływ na wynik postępowania, to jest w szczególności:

a) art. 11 kpc poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że wyrok uniewinniający zapadły w sprawie karnej i ustalenia poczynione przez sąd karny są wiążące dla sądu cywilnego;

b) art. 227 kpc poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przez pominięcie dowodów dotyczących faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie;

c) art. 328 kpc poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na zaniechaniu przez Sąd I instancji wskazania przyczyn, dla których dowodom uzasadniającym zasadność poczynań pozwanego dał wiary, zaś dowody przeciwnie pominął bądź odmówił im wiary lub mocy dowodowej;

d) art. 102 kpc poprzez błędną jego wykładnię i niezastosowanie, to jest obciążenie strony powodowej kosztami zastępstwa procesowego na rzecz przeciwnika procesowego w całości w sytuacji, w której warunki majątkowe oraz sytuacja życiowa i osobista powódek uzasadniały zaniechanie zasądzenia tych kosztów;

4) naruszenie przepisów prawa materialnego, mające wpływ na wynik postępowania, to jest w szczególności;

a) art. 442 kpc przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że wiedzę o szkodzie, w tym o jej zakresie oraz osobie za nią odpowiedzialnej powódki powzięły w 2000r. Sąd błędnie, w opinii skarżących, przyjął, że istotą niniejszej sprawy jest jedynie wszczęcie wobec powódek dwóch pierwszych postępowań i w ich ramach dokonanie zajęcia i odebrania ruchomości (czynności dokonane przez pozwanego na przełomie 1999r. i w 2000r.) oraz pominął całkowicie chociażby czynności egzekucyjne skierowane wobec ułamkowej części nieruchomości stanowiącej współwłasność powódek i w konsekwencji błędnie uznał, że roszczenie powódek wobec pozwanego uległo przedawnieniu;

b) art. 117 kc w zw. z art. 5 kc poprzez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na nieprzyjęciu, że zgłoszony przez pozwanego zarzut przedawnienia roszczenia stanowi w realiach tej sprawy nadużycie prawa podmiotowego;

c) art. 1a pkt 12 lit. a ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji w zw. z art. 110 § 2 tej ustawy poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że pozwany działając jako komornik sądowy był uprawniony, dysponując administracyjnymi tytułami wykonawczymi, do prowadzenia postępowań egzekucyjnych wobec ułamkowej części nieruchomości stanowiącej współwłasność powódek. W oparciu o tak sformułowane zarzuty skarżące wniosły o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, a nadto domagały się zasądzenia od pozwanego na rzecz powódek kosztów postępowania za obie instancje.

W uzasadnieniu apelacji skarżące argumentowały, że Sąd I instancji ograniczył rozpoznanie sprawy wyłącznie do zdarzeń wiążących się ze wszczęciem postępowania egzekucyjnego, zajęciem ruchomości oraz ich odbiorem pomijając całkowicie kwestię dalszych czynności dokonanych przez pozwanego w ramach prowadzonych postępowań. Nadto Sąd Okręgowy całkowicie zaniechał oceny działań pozwanego pod względem prawnym uznając je za w pełni zgodne z prawem wyłącznie na podstawie uniewinniającego orzeczenia sądu karnego. Odnosząc się do kwestii przedawnienia roszczenia skarżące wskazały, że w świetle art. 442 kc nie jest istotny fakt spowodowania szkody, lecz dowiedzenia się o niej, w tym o jej zakresie. Dodatkowo powódki zarzuciły, że Sąd I instancji nie uwzględnił tego, iż pozwany działając jako komornik sądowy nie był uprawniony do wszczęcia postępowań egzekucyjnych, jak i ewidentnie przekroczył zakres prowadzonej egzekucji. Ponadto Sąd Okręgowy nie odniósł się w ogóle do kwestii sprzeczności zarzutu przedawnienia z zasadami współżycia społecznego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna, jednak z przyczyn innych niż wskazane przez skarżące.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji nie rozpoznał istoty sprawy ograniczając się w zasadzie jedynie do analizy zasadności zarzutu przedawnienia roszczenia w sytuacji, gdy żądanie pozwu, a także jego podstawa faktyczna nie zostały przez powódki w sposób wystarczający sprecyzowane.

W tym miejscu zauważyć należy, że to do powoda należy określenie roszczenia dochodzonego w pozwie. Zgodnie z art. 187 § 1 kpc określenie to powinno zawierać dokładne sprecyzowanie żądania oraz przytoczenie okoliczności faktycznych uzasadniających to żądanie. Powód żądający zasądzenia należności powinien zatem określić kwotę, której dochodzi oraz podać okoliczności faktyczne, na których opiera swoje żądanie. Podane przez powoda okoliczności faktyczne uzasadniające żądanie pozwalają na określenie podstawy prawnej, na której opiera się roszczenie powoda oraz reżimu odpowiedzialności pozwanego, a tym samym na zakreślenie ram sporu i kognicji sądu. Wskazane okoliczności faktyczne roszczenia są bowiem podstawą faktyczną uzasadniającą zastosowanie abstrakcyjnej normy prawnej, a proces stosowania przez sąd prawa polega na porównaniu ustalonego stanu faktycznego ze stanem faktycznym podanym w hipotezie określonej normy prawnej, tj. na subsumcji stanu faktycznego sprawy pod określony przepis prawa. Z uwagi na to, że relacje zachodzące między stronami mogą nierzadko być bardzo skomplikowane, obowiązkiem powoda jest tak precyzyjne określenie podstawy faktycznej żądania, by można było jednoznacznie określić jaką ma ono podstawę prawną. Jest to konieczne w celu podjęcia przez pozwanego stosownej obrony oraz w celu zakreślenia przez sąd granic rozstrzygania sprawy. Sąd na każdym etapie powinien dbać o prawidłowe i dostatecznie szczegółowe oraz precyzyjne sformułowanie żądania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2010r., V CZ 10/10, niepubl., Lex nr 784218, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2009r., VCSK180/09, niepubl., Lex nr 551156).

W niniejszej sprawie Sąd Okręgowy nie uczynił zadość powyższym wymogom, mimo że zachodziła taka konieczność. W petitum pozwu powódki wskazały bowiem, że domagają się od pozwanego odszkodowania w wysokości 169.520,28zł z tytułu szkód powstałych na majątku ruchomym w związku z jego dewastacją oraz szkód powstałych w toku postępowania egzekucyjnego z majątku wspólnego co całkowicie uniemożliwiło im prowadzenie działalności gospodarczej (k.5), a także kwoty 1.000 zł tytułem renty za powstanie znacznego uszczerbku na zdrowiu. W uzasadnieniu pozwu powódki przedstawiły w sposób szczegółowy i obszerny przebieg prowadzonego przeciwko nim postępowania egzekucyjnego, by ostatecznie wskazać, że kwota odszkodowania, której domagają się od pozwanego, wynika z wyliczenia szacunkowego strat poniesionych z tytułu braku zwrotu ruchomości (k.14), na którą to okoliczność załączyły wyliczenie tych strat (k.51).

Przy tak niejednoznacznie sformułowanym żądaniu pozwu rozstrzyganie przez Sąd Okręgowy o zasadności powództwa, bez wyjaśnienia wątpliwości co do rzeczywistej treści żądania powódek i jego podstawy faktycznej, było przedwczesne i stanowi o nierozpoznaniu przez ten Sąd, istoty sprawy co skutkuje koniecznością uchylecia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd I instancji winien zobowiązać powódki do dokładnego sprecyzowania żądania pozwu m.in. poprzez wskazanie, z jakiego tytułu domagają się kwoty w wysokości 169.520,28zł, w tym wskazania konkretnych działań lub zaniechań pozwanego, na skutek których powódki poniosły szkodę, a także określenia tej szkody (to jest czy polegała ona na np. na zmniejszeniu się aktywów majątkowych powódek, zwiększeniu pasywów, czy też na utracie spodziewanych korzyści) oraz jej wysokości (w tym np. sposobu jej wyliczenia). Dopiero po sprecyzowaniu żądania i podstawy faktycznej powództwa będzie możliwa jego merytoryczna ocena przez Sąd Okręgowy.

Zaznaczyć trzeba, że uwzględnienie zarzutu przedawnienia nie zwalnia Sądu I instancji od dokonania ustaleń faktycznych, gdyż dopiero wówczas możliwa jest weryfikacja trafności rozstrzygnięcia w toku postępowania wywołanego wniesieniem apelacji. Oceniając zasadność zarzutu przedawnienia Sąd Okręgowy winien uwzględnić, że w niektórych przypadkach szkoda nie powstaje równocześnie ze zdarzeniem wyrządzającym szkodę, lecz jest jego późniejszym następstwem (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008r., V CSK 18/08, niepubl., Lex nr 424431), co jest istotne dla ustalenia daty początkowej biegu terminu przedawnienia.

Nie sposób także pominąć tego, że wyrok sądu karnego uniewinniający oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu czynu nie wiąże sądu cywilnego stosownie do treści art. 11 kpc i ocena przesłanki bezprawności winna być dokonana samodzielnie przez Sąd Okręgowy w świetle przepisów prawa materialnego w odniesieniu do ustalonych okoliczności faktycznych sprawy.

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 4 kpc uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu pozostawiając temu Sądowi stosownie do treści art. 108 § 2 kpc rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.